

DE GENEESHEER
IN
NEDERLANDSCH-INDIË,

DOOR

Dr. C. L. VAN DER BURG,

Korrespondeerend Lid der Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam.

DERDE DEEL.

Materia Indica.

**Uitgegeven door de Vereeniging tot bevordering der geneeskundige
wetenschappen in Nederlandsch-Indië.**

**BATAVIA,
ERNST & Co.**

1885.

43

AMSTERDAM

Badak (M. en S.)

Javaansche neushoorn (N.); *Si szi* (Ch.); *Warak* (J. k. n.).

Rhinoceros javanicus (Pachydermata, HARTING).

Leeft vooral in de Preanger Regentschappen, op Sumatra, enz.

De rhinoceroshoorn, *Soemboe badak*, *Soengoe badak*, *Tjoela badak* (M.), heeft geen beenkern, maar is een verhoornd huiduitwas. Schijnbaar bestaat hij uit haarachtige vezelen, maar die vezelen zijn eigenlijk de zeer verlengde, elk door een hoornachtige scheede omgevene huidpapillen, die te zamen een geheel vormen.

De gedroogde rhinoceroshoorn is verschillend van grootte, naar den leeftijd van het dier, waarvan hij afkomstig is, heeft een platgedrukten, kegelvormigen, naar de punt eenigszins omgebogen vorm en een bruine, zwarte of grauwbrouine kleur.

In zulk een hoorn wordt water gegoten, dat er minstens 12 uren, liefst in den dauw des nachts, in moet blijven staan. Dat water wordt dan gedronken bij uitputtende ziekten, vooral bij longtering.

Aan schijven, uit dien hoorn gesneden, of aan het schraapsel ervan wordt een bijzondere kracht toegekend bij slangenbeet. Misschien is dit te verklaren uit de zeer sterke opzuigende kracht, die de verschillende haarbuisjes van den hoorn vertoonen, als hij met vocht in aanraking komt. Zulk een schijfje kan misschien, bij versche verwondingen, eenigszins nuttig zijn door het opzuigen van het bloed en daarmede van het uitgestorte vergif.

Het schraapsel komt als *Rasura cornu rhinocerotis* in de apotheken in N. Indië voor en werd vroeger evenals *Rasura cornu cervi* gebezigd. BONTIUS beschouwde het als een verzachtend, tevens versterkend geneesmiddel en schreef het, met andere verbonden, in decocten voor bij tetanus, proctitis, enz.

De Chineezzen laten het versche poeder van den rhinoceroshoorn, met de levers van ganzen en eenden, in wijn mengen, en dienen dien dan toe bij haematemesis.

De melktanden in de onderkaak van den rhinoceros worden,

zoolang zij nog niet tot ontwikkeling gekomen zijn, op groote waarde geschat. 't Schijnt, dat zij wel eens in vorming terug blijven en ook bij oudere individuën worden aangetroffen. Zij zijn fraai wit en worden wel in ringen en andere versierselen bij wijze van steenen geplaatst. Zij heeten *Malatti* of *Melatti badak* en men schrijft er eene koorts verdrijvende kracht aan toe.

Het lichaam van den koortslider wordt namelijk met die steenen gewreven, waardoor de koorts verdwijnen zou.

Badeg (J.)

Zie: *Arak*.

Badjoele (T.)

Zie: *Aij poetih I*.

Bado (M.)

Zie: *Aijkaijn*.

Badoejoet (S.)

Zie: *Arwij badoejoet*.

Badoeri (S. en M.)

Badori (S. en M.): *Bidoeri* (M.): *Koreh* (Bl.): *Madori* (M. en J.): *Muhori* (M. en J.): *Pingur oetan* (J.): *Rambega* (Men.): *Sidagori* (S. en J.): *Wadori* (J.).

Calotropis gigantea R. Br. (Asclepiadeae).

Eene heester, die door geheel N. I. gevonden wordt.

De wortel is rijk aan melksap. Gedroogd komt hij voor in platte of gebogen, kleine stukken, die van buiten bruinachtig, van binnen van eene geelgrijze kleur zijn: hij heeft een eigenaardigen geur en een slijmigen, scherpen, wakking wekkenden smaak *Radix mudaris*.

Er is eene eigenaardige stof, *Mudarine* in gevonden, die door sommigen voor een alkaloïd gehouden wordt. Die mada-